

Boos op de fiets

Bert van Velzen – Sweco – bert.vanvelzen@sweco.nl

Paul Plazier – Sweco – paul.plazier@sweco.nl

Bijdrage aan het Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk 21 en 22 november 2019, Faculty Club, Leuven

Samenvatting

We zijn mobieler dan ooit, waaronder in sterk toenemende mate op de fiets. Dat is positief, maar begint in deze tijden van ongekeerde economische voorspoed ook te knellen: lange files, druk OV en overvolle fietspaden zijn hiervan het gevolg.

In deze sessie gaan we het hebben over dit laatste punt. De groei van het fietsverkeer, en de toename aan verschillende soorten fietsers op het fietspad, leidt tot een toename van drukte en (ervaren) onveiligheid. In onze compacte stedelijke gebieden moeten fietsers leren omgaan met nieuwe soorten tweewielers en de toename van het aantal mede-weg- en fietspadgebruikers. Met de komst van shared space, fietsstraten en autoluwe zones voelen voetgangers en automobilisten zich dikwijls de dupe van het succes van de fiets. En buiten de stad, op de zogeheten regionale routes en snelfiets- en/of doorfietsroutes zijn er ook aandachtspunten vanwege de steeds vaker voorkomende grote snelheidsverschillen. Ook overheden zitten met de handen in het haar: er moet worden geïnvesteerd in snelfietsroutes en fietsparkeercapaciteit terwijl de stikstofnormen hier een stokje voor steken. En hoe moeten de nieuwe soorten tweewielers worden opgenomen in wet- en regelgeving, laat staan handhaving?

Kortom: er is steeds meer reden om boos te zijn op de fiets, maar ook om boos op de fiets te zitten. En dat terwijl we de populariteit van de fiets juist zouden moeten koesteren.

Op het CVS-congres komen wetenschappers, beleidsmakers en mobiliteitsprofessionals bijeen. Wij willen van deze gelegenheid gebruikmaken om met een multidisciplinair perspectief discussie te voeren over bovenstaande punten. In deze sessie willen we een start maken met de "herwaardering" van de fiets.

Insteek van onze discussie is om de potentiële pijnpunten, pijnpuntjes en irritaties in beeld te krijgen. De inzichten leveren aanknopingspunten om het fietsen acceptabel en aantrekkelijk te houden en daarbovenop het fietsen (nog) aantrekkelijker te maken voor meer mensen. Dit alles met aandacht voor de ruimte die voor andere modaliteiten over blijft of over moet blijven.

We kiezen (divergerend) een veelheid aan perspectieven om het fietsen te belichten, en convergeren in de sessie zo mogelijk naar een handzaam aantal aanbevelingen.

Perspectieven / betrokken partijen bij het fietsen zijn zoal: fietsers (uitgesplitst in het groeiend aantal categorieën), automobilisten, voetgangers, vrachtauto- en buschauffeurs, wegbeheerders, beleidsmakers, wegenbouwers, verkeerssystemenfabrikanten/-leveranciers, fietsfabrikanten.

We gaan het hebben over een veelheid aan invalshoeken, van harde infrastructuur en techniek tot zachte en harde gedragskenmerken.

1. Inleiding

Na de aftrap die we in voorgaande samenvatting hebben gegeven, noemen we hier een aantal noties, rijp en groen door elkaar, als voorproefje voor de kampvuursessie.

Daarna schetsen we de hoofdlijn van het proces in de sessie. De precieze werkvorm werken we later uit.

2. Divergeren met stellingen, noties

Oplossingen hebben we nog niet, we gaan eerst zoeken naar problemen.

Hier een korte brainstorm in de vorm van fictieve citaten.

Voetgangers:

- 'ik kan met al die fietsers niet meer oversteken'
- 'ik struikel over de geparkeerde, omgevallen en achtergelaten fietsen'
- 'een beetje sociaal fietsparkeren is te veel gevraagd?'

Fietser in de stad:

- 'ik sta in de fietsfile voor het stoplicht'
- 'e-bikes houden geen rekening met gewone fietsers'
- 'die bakfietsen worden steeds breder'
- 'lekker duurzaam die fietskoeriers, maar ze zijn roekeloos'
- 'toeristen hebben niet in de gaten dat ze op mijn fietspad lopen'
- 'toeristen op de fiets kunnen niet fietsen, zeker niet in groepen'
- Voetgangers die het fietspad op stappen omdat het trottoir vol is ...

Fietsers algemeen:

- 'echte snelfietsroutes van begin tot eind: waar blijven ze?'
- 'overheid doet meer aan profilering/marketing dan daadwerkelijke faciliteiten'
- 'Het fietspad is te smal om elkaar in te halen, en toch gebeurt het ...'
- Paaltjes om auto's te weren zijn voor fietsers bloedlink.
- In de auto mag je geen (twee) oortjes in hebben, maar op de fiets wel een koptelefoon?
- Voorrang verlenen/krijgen? Steeds vaker weifelend/onduidelijk en daardoor irritant en gevaarlijk.
- 'Ik word steeds vaker verblind door slechte afgestelde maar wel felle lichten van fietsen en scooters.'
- Kersverse brugklasser op een iets te grote fiets voor het eerst in het woon-werk'geweld'.

Fietsers: grote variatie in snelheden

- Speed pedelec-ers en hun uitstraling. Ze rijden harder dan snorscooters. Ze remmen heel laat.
- Oma en de speed pedelec-ers en wielrenners ...
- Inschatten snelheden andere fietsers wordt steeds complexer, is het een fiets? Een e-bike? Een speed pedelec? Lichaamshouding helpt niet meer.
- Opa vs wielrenner. Gehoor, reactiesnelheid, schrikreacties, etc.
- Wielrenners – overige fietsers ...

Automobilisten:

- 'fietsers gedragen zich brutaal en laten me steeds schrikken.'
- 'ik kan de snelheid van e-bikes niet inschatten'
- 'het lukt me niet meer om de fietsstraat over te steken, ik kom er niet meer door'
- 'hartstikke eng, die speed pedelecs op de rijbaan. Hebben die ook een rijbewijs?'
- 'Shared space lijkt op totale anarchie. Ik volg het niet meer.'
- 'Steeds meer parkeerplaatsen worden omgetoverd tot fietsparkeerplekken. Ik kan mijn auto niet meer kwijt.'
- 'fietsers krijgen steeds voorrang bij het verkeerslicht. Ik kom met de auto de stad niet meer door'.

Overheid:

- 'Fietsers parkeren maar overal waar ze willen. Het is gevaarlijk en het ziet er niet uit'
- 'Fietspaden worden drukker en er gebeuren steeds meer (ernstige) ongelukken'
- 'We krijgen de stallingen niet aangesleept'
- 'Onze binnensteden staan vol met weesfietsen'
- 'Eerst de e-bike, nu de speed pedelec en straks de step; waar moeten we ze kwijt en hoe gaan we dat handhaven?'

...

3. Clusteren/rubriceren

Waar zit het grootste probleem? Categorieën:

- Voorzieningen (ruimte, geld)
- Vervoermiddelen en hun uitrusting
- Gedrag

Waarom?

4. Uitweg uit de boosheid

Waar zouden we oplossingen moeten zoeken? Eerste ideeën

- Faciliteiten
 - o Meer fietsvoorzieningen in de stad, of meer medegebruik (alles gemengd, maar auto te gast)
 - o Buiten de stad: ...
- Gedrag
 - o campagnes
 - o Educatie
- Regelgeving
 - o APK voor fietsen
 - o Certificering fietsenmakers
- Handhaving

Hoe?

5. Proces in de kampvuursessie

We denken aan het volgende proces:

- Divergeren aan de hand van stellingen. Een aantal door ons ingebracht (b.v. op basis van voorgaande), een aantal ter plekke uit de deelnemersgroep.

- Clusteren/rubriceren
 - o Wat zijn de meest relevante problemen? Over welke gaan we nu 'doordenken'? Vanuit welk perspectief geredeneerd?
- Op een selectie een verdere 'doordenk'-exercitie:
 - o Waarom is het een probleem?
 - o Hoe kun je het aanpakken? En wat kost dat?
 - o Wat verwachten we dat het oplevert?
 - o Aan wie welke taak? (overheid, mobiliteitsprofessionals, wetenschappers)

Doel: iedere aanwezige verlaat onze sessie met een 'missie'.

Afronding: welk veld hebben we beschreven? Waar hebben stappen gemaakt, en wat ligt nog open?